herpy

PILGIFTFROSKER

Marañón Poison Frog

Excidobates mysteriosus

Excidobates mysteriosus er en liten, dagaktiv pilgiftfrosk på omtrent 3 cm fra Cordillera del Cóndor i det nordlige Peru. Den er svart med hvite prikker, formerer seg i vannfylte bromelier i gammel fjellskog og er truet i naturen.

Familie: Dendrobatidae Tidligere navn: *Dendrobates mysteriosus*

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**3 cm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**5-10 år**
Aktiv	**Om dagen**
Levevis	**Trelevende og bakkelevende**
Biotop	**Regnskog og fjellskog**
Hudgift i naturen	**Mild**
Hudgift i fangenskap	**Ingen** Oppdrettede dyr. Viltfangede dyr kan beholde giften lenge
Vanskelighetsgrad	**Erfaren**

STELL

Min. terrarium	**45 × 45 × 60 cm** L × B × H for 2 voksne dyr
Temperatur, dag	**21-25 °C**
Temperatur, natt	**17-20 °C**
Luftfuktighet	**80-100 %**
Vann	**Ingen vannskål**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Små leddyr (spretthaler, bananfluer)**
Holdes	**Parvis**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Utvikling	**Rumpetrollene bæres til vann**
Egglegging	**I bladkar (f.eks. bromeliaer)**
Kjønnsmoden	**10-12 mnd.**
Egg per legging	**4-8**
Larvetid	**65-75 dager** fra klekking til metamorfose
Larvefôr	**Alger/planter og ferdigfôr**
Yngelpleie	**Bærer rumpetrollene**

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste II**
IUCN	**Sterkt truet (EN)**

Om arten

Excidobates mysteriosus er en middels stor pilgiftfrosk på 27-34 mm fra snute til kloakk. Ryggen er svart til mørkebrun med tydelige hvite prikker, og det sitter alltid en prikk under haken. Prikkenes antall og plassering varierer fra dyr til dyr. Slekten kjennes på lyse, ovale flekker på undersiden av lårene.

Arten ble beskrevet i 1982 av Charles Myers som *Dendrobates mysteriosus* og ble gjenfunnet i naturen i 1989. Den ble i 2008 flyttet til den nye slekten *Excidobates*, som i dag har tre arter: *E. mysteriosus*, *Excidobates captivus* og *Excidobates condor*. *E. captivus* er nærmeste slektning; den er langt mindre og lever i lavlandet og forbergene rundt Marañón og Santiago.

Kjønnene ligner hverandre. Hunnen er litt fyldigere, men forskjellen ses først tydelig når hannen kaller.

I naturen har huden gift som froskene antakelig tar opp fra føden. Dyr i fangenskap mister giften, og oppdrettede dyr er uten gift. Vask likevel hendene før og etter arbeid i terrariet.

Utbredelse og leveområde

Excidobates mysteriosus finnes bare i Peru. Den er kjent fra skråningene av Cordillera del Cóndor i den øvre Marañón-dalen i departementet Cajamarca, og det er også funn fra det tilstøtende departementet Amazonas. Arten lever i omtrent 600-1300 m høyde og angis oftest fra 900-1100 m. Det samlede utbredelsesområdet er under 5000 km². Skogrydding, branner og ulovlig innsamling til terrariehandelen på 1990-tallet har gjort bestandene små, og bare få områder har i dag stabile bestander.

> **Naturlig utbredelse:** Peru.

LEVEOMRÅDE

Arten lever i urørt, fuktig premontan skog med mange bakkelevende bromelier og kaktuser. Froskene holder seg særlig ved foten og toppen av klippevegger, der de jakter i plantedekket. De er dagaktive og spiser blant annet maur og små fluer.

Alle yngleplasser er vannfylte bromelier, særlig *Aechmea nudicaulis*, som holder vann i traktene hele året. De bromeliene arten bruker, vokser bare på svært gamle trær, og dem er det få av i dag. Hunnen legger eggene i bromelien, og hannen bærer rumpetrollene til vannsamlinger i andre deler av planten.

Klimaet i 600-1300 m høyde på de tropiske Andesskråningene er fuktig hele året, med varme dager og tydelig kjøligere netter.

Les mer: Oppdrett av rumpetroll

Stell

TERRARIET

Det finnes bare lite kunnskap om stellet av *Excidobates mysteriosus*. Dyrene lever i fuktig fjellskog tett på bromelier og klipper, med varme dager og kjølige netter. *Excidobates captivus* er artens nærmeste slektning, og *Ranitomeya variabilis* og *Ranitomeya imitator* er bromelieyngende arter fra samme del av Peru med velkjente krav.

Et par trenger et terrarium på minst 45 × 45 × 60 cm. Høyden er viktig, fordi froskene klatrer og formerer seg i bromelier. Bruk et drenslag av leca-kuler i bunnen, en fuktig bunn av kokos og jord og et tykt lag med visne blader. Bak- og sidevegger av kork eller et annet fuktholdende materiale gir klatreflater.

Plant tett med bromelier, som både gir skjul og yngleplasser, og sett gjerne skråstilte filmbokser med vann i ulik høyde. Terrariet må ha fine ventilasjonsåpninger, slik at lufta skiftes uten å tørke ut. Hold ikke andre arter sammen med *E. mysteriosus*. Unger kan bli i samme terrarium til de spiser selv og er tydelig vokst.

Les mer: Terrarieoppsett og bioaktiv bunn

TEMPERATUR

Temperaturen på artens lokaliteter er ikke målt. 21-25 °C om dagen og 17-20 °C om natten passer til klimaet i forbergene. Froskene tåler varme dårlig, så unngå lengre perioder over 27 °C. Plasser terrariet et kjølig sted, bruk LED-lys i stedet for varme pærer, og kjøl om nødvendig med en vifte. En egentlig vinterhvile er ikke kjent hos arten.

LUFTFUKTIGHET OG DUSJING

Luftfuktigheten skal være 80-100 %, og bunnen skal være fuktig hele året. Sprøyt med osmose- eller regnvann en til to ganger daglig, eller bruk et regn- eller tåkeanlegg. Bromeliene må alltid ha vann i traktene, ellers kan ikke froskene formere seg. Sørg for at lufta ikke står stille, ellers oppstår det lett sopp og sykdom.

VANN OG VANNKVALITET

En vannskål er ikke nødvendig, fordi froskene får fukt fra sprøytingen og fra de vannfylte bromeliene. Vannet i bromelier og filmbokser skiftes med friskt osmose- eller regnvann hver uke. Unngå kalkholdig springvann og kjemikalier, fordi amfibier tar opp stoffer gjennom huden. Når det er rumpetroll, skal hver bromelie eller boks ha rent vann og et par visne blader.

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og lever i skygge under tett løv, så lyset skal først og fremst gi plantevekst og en dag på 12 timer. UVB er ikke nødvendig, men valgfritt. Et svakt UVB-lys (Ferguson-sone 1) kan brukes i en del av terrariet når det er skygge og planter der froskene kan trekke seg tilbake.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Excidobates mysteriosus er stor nok til å ta vingeløse bananfluer (*Drosophila melanogaster*), spretthaler og, når dyrene er voksne, *Drosophila hydei*. I naturen spiser arten maur og små fluer. Fôr voksne annenhver dag og unger daglig, med så mye som blir spist. Støv fôrdyrene med et vitamin- og mineraltilskudd noen ganger i uken. Egne kulturer av bananfluer og spretthaler gir en stabil forsyning.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl

ATFERD OG HÅNDTERING

Arten er dagaktiv, og hannen roper høyt og ofte fra plantene og klippene i terrariet. Den holdes best som par, fordi flere dyr sammen kan gi strid. Froskene bør ikke håndteres, fordi de er følsomme for stress. Bruk et plastbeger når de skal flyttes.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Dyrene blir kjønnsmodne etter 10-12 måneder. Hunnen er litt fyldigere enn hannen, men forskjellen sees først tydelig når hannen roper. Hannen har en indre lydblære og roper høyt og ofte med en raslende lyd som minner om en klapperslange. Det sikreste er å la en gruppe unger vokse opp sammen og deretter sette et ropende par for seg.

PARRING

Hannen roper, og hunnen følger villig etter ham til en egnet bromelietrakt der eggene legges. Det kan gå flere timer fra det første ropet til eggleggingen. Sesong og hvileperiode er ikke kjent. Mer sprøyting og litt kjøligere netter, som i regntiden, kan sette i gang yngelen.

EGG OG RUMPETROLL

Hunnen legger 4-8 egg i en vannfylt bromelietrakt eller i en filmboks som etterligner den. Når rumpetrollene klekkes, bærer hannen dem på ryggen til andre vannsamlinger i planten. Rumpetrollene er svarte. Gi hvert rumpetroll sin egen vannsamling. Rumpetrollenes føde i naturen er ikke kjent; alger, det naturlige belegget i vannet og et fint ferdigfôr passer.

METAMORFOSE

Klekketid og larvetid er ikke kjent for arten. Tallene er lånt fra *Ranitomeya variabilis*: ved 24 °C klekkes eggene etter omtrent to uker, og larvetiden er 65-75 dager. Når forbena kommer, skal vannet være lavt, og rumpetrollene skal ha lett tilgang til land. Når halen er sugd opp, er ungen klar for livet på land.

OPPDRETT AV UNGER

De nylig forvandlede ungene er svært små og må ha fine fôrdyr som spretthaler og de minste bananfluene hver dag. Hold dem i et fuktig terrarium med mose og blader, støv fôret med vitaminer og kalk, og hold temperaturen på 21-24 °C. De kan flyttes til et større terrarium når de spiser sikkert og er tydelig vokst. Levetiden er ikke kjent; de 5-10 årene i boksen er lånt fra *Ranitomeya variabilis*.

Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

Helse og vanlige feil

Det er ingen kjente sykdommer som er særlige for arten. De typiske feilene er de samme som hos andre pilgiftfrosker:

- For varmt eller for tørt terrarium. Froskene blir sløve, går ned i vekt og mister farge.
- Skittent vann i bromelier og bokser, som gir sopp og sykdom hos rumpetrollene.
- Fôr uten vitamin- og mineraltilskudd, som gir beinproblemer og svake unger.
- Nye dyr som bringer med seg smitte. Hold nye frosker i karantene for seg selv.

En frisk frosk har hel hud og en rund, men ikke oppblåst mage. Søk en veterinær med kunnskap om amfibier hvis frosken slutter å spise, hovner opp eller får sår eller røde områder på huden.

Les mer: Karantene og hygiene

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.